

Haanja Kool

8. klass

Rimo Lillipuu

ERINEVATE PUULIIKIDE STEND

Loovtöö

Juhendaja: Paavo Rütli

Haanja 2022

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
1. Stendi valmistamine	4
2. Nimeplaatide valmistamine	5
3. Metsaskäik	5
4. Klotside valmistamine	7
5. Puuliikide kirjeldused	8
Kokkuvõte	10
Kasutatud materjalid	11

Sissejuhatus

Valisin oma loovtöoks erinevaid puuliike tutvustava stendi valmistamise, sest mulle meeldib puidust igasuguseid asju teha. Mulle meeldib teha puidust erinevaid kujusid ja muid põnevaid asju. Loovtöö käigus tahan teha stendi, kus on erinevatest puudest välja lõigatud klotsid. Stendilt saab vaadata, millised erinevad puuliigid välja näevad. Klotside juures on puude nimetused erinevates keeltes, nii et kõik, kes soovivad, saavad nendega tutvuda ja nimetused ka selgeks õppida. Oma töös uurin erinevaid puid ja räägin selle stendi valmistamisest. Seda stendi saavad kasutada nii nooremate kui ka vanemate klasside õpilased erinevate puude tundmaõppimiseks.

1. Stendi valmistamine

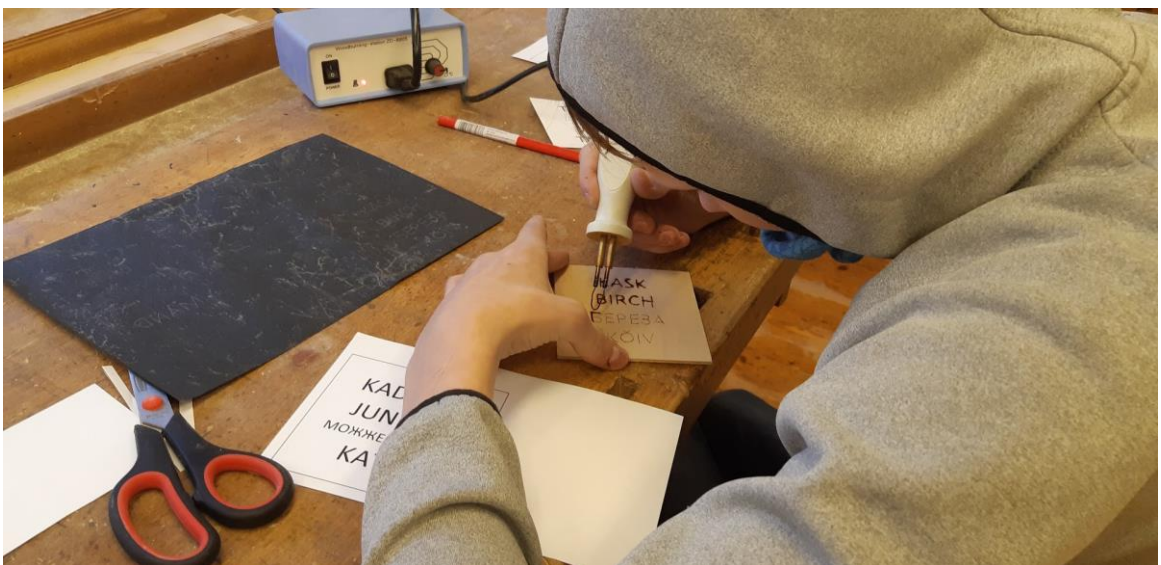
Võtsin kaks õhukest vineerplaati ja liimisin need omavahel kokku, et plaat tugevam oleks, kui ma klotsid sinna kinni liimin. Kui ma olin vineerplaadid omavahel kinni liiminud, siis ma hakkasin vineeri korrastama. Korrastamise käigus selgus, et seal on mõningad suuremad augud, mis peab pahtliga täitma. Ma tegin ülejäänud stendi korda ja hakkasin auke likvideerima. Likvideerisin augud puidupahtliga. Kui pahtel ära kuivas, siis ma lihvisin pahteldatud kohad uuesti üle, et pind jääks ideaalselt sile. Ma värvisin stendi valge värviga. Värvisin mitu korda üle, et värv jääks ühtlane. Siis ma mõõtsin välja ruudud, kuhu puud panna. Kui mul oli kõik välja mõõdetud, siis ma tõmbasin joonlauaga sirged jooned, et saaks täpse suurusega ruudud. Kui mul oli stend valmis, siis ma hakkasin stendile raami valmistama. Raami valmistamiseks võtsin neli pikka liistujuppi. Saagisin need parajateks pikkusteks ja hakkasin raami valmistama. Raami liistudele freesisin sisse sooned taustaplaadi tarvis. Kui mul olid liistudele sooned sisse tehtud, siis ma hakkasin neid lihvima ja korrastama. Pahteldasin freesimise käigus tekkinud augud ära. Kui mul said raami liistud valmis, siis ma hakkasin neid kokku panema. Saagisin otstesse väikesed sooned, sinna vahele liimisin vineeriribad, et raam oleks tugevasti kinnitatud. Kui raam oli kokku liimitud, siis värvisin ta üle ja paigaldasin taustaplaadi. Lõpuks, kui puud olid kuivad, liimisin nad stendi külge.

2. Nimeplaatide valmistamine

Ma võtsin ühe suurema vineerplaadi ja lõikasin välja väikesed plaadid, kuhu kirjutada puude nimetused erinevates keeltes. Ma lihvisin plaadid ära. Siis ma trükkisin arvutisse puude nimetused ning printisin need välja. Seejärel kirjutasin kopeerpaberi abil nimetused plaatidele (vt Joonis 1). Peale seda ma võtsin põletusmasina ja põletasin nimetused plaatide peale (vt Joonis 2). Kirjutasin nimetused mitmes keeles: eesti, inglise, vene ja võru keeles. Tegin nimetused erinevates keeltes, sest see tundus huvitav mõte: nii saavad soovijad tutvuda puuliikide nimetustega mitmes keeles.

Joonis 1. Nimede kopeerimine plaadile (P. Rütli erakogu)

Joonis 2. Nimede põletamine plaadile (P. Rütli erakogu)

3. Metsaskäik

Ma võtsin kodust käsisaie ja läksin metsa. Metsas hakkasime koos isaga otsima puid, mida mul stendile tarvis läheb. Ma lõikasin puu maha ja võtsin paraja pikkusega halujupi.

Kuna puid oli suhteliselt raske ära tunda, sest lehti enam polnud, siis me otsisime päris kaua. Otsisin metsast 12 erinevat puuhalgu. Lõigatud halud olid umbes 50 cm pikkused ja 10 cm jämedused (vt Joonis 3). Kui mul olid kõik vajalikud halud olemas, siis ma viisin need koju kuivama. Kui ma hiljem stendi tegema hakkasin, siis olid halgude otsad kuivamise käigus lõhenenud.

Joonis 3. Sarapuu lõikamine (P. Rütli erakogu)

4. Klotside valmistamine

Alguses ma lõikasin nädisklotsid, et vaadata, kas klotsid saavad õige suurusega, et nad stendile ära mahuks. Sobivad mõõdud leitud, saagisin igast halust kolm erineva kujuga klotsi: ketta, pooliku silindri ja risttahuka. Kui kõik klotsid olid lõigatud, siis ma lihvisin nad siledaks ning liimisin stendile (vt Joonis 4).

Joonis 4. Valmis stend (P. Rütli erakogu)

5. Puuliikide kirjeldused

Harilik kask (BIRCH, БЕРЁЗА, KÕIV) Kuni 38 m kõrgune puu. Eluiga küündib kuni 250 aastani. Puidust tehakse mööblit, vineeri, ehitusmaterjali. Kasutatakse ka küttepuuna. Kased on valgusnõudlikud ja külmakindlad. Kased on vähenõudlikud kasvukoha suhtes (Sibul, 2009).

Harilik kuusk (SPRUCE, ЁЛКА, KUUS) Eesti kõrgeim kuusk on 48,6 m. Eluiga kuni 500 a. Hästi töödeldav puit. Kasutatakse ehitusel, mööbli tegemisel, samuti ka küttepuuna. Tüve koor on noorel puul sile (Sibul, 2009).

Harilik sarapuu (HAWTHORN, ОРЕШНИК, SARAPUU) Kuni 8 m kõrgune. Eluiga võib ulatuda kuni 100 aastani. Puidust tehakse väikseid esemeid, mööblit ja tööriistade varsi. Sarapuu on varjutaluv. Kiire kasv on just esimestel eluaastatel (Sibul, 2009).

Harilik lepp (ALDER, ОЛЬХА, LEPP) Kasvab tavaliselt 15-25 m kõrguseni. Eluiga ulatub 50-70 aastani. Puitu kasutatakse peamiselt kütteks, vähesel määral ka siseviimistlustöödel. Lepp oli valitud Eestis aasta puuks 2004. aastal (Sibul, 2009).

Harilik tamm (OAK, ДУБ, ТАММ) Kasvab tavaliselt 30-45 m kõrguseks. Vanus kuni 1600 aastat. Puidust tehakse mööblit, parketti, treppe, uksi jne (Sibul, 2009).

Harilik saar (ASH, ЯСЕНЬ, SAARNÕS) Kasvab 20-35 kõrguseks. Elab 200-300 aastani. Puitu kasutatakse mööbli- ja parketitööstuses. Puidust tehakse treppe, tööriistade käepidemeid, samuti hoonete ja sõidukite siseviimistlust (Sibul, 2009).

Harilik pihlakas (ROWAN, РЯБИНА, PIHL) Nad ei ole väga kõrged puud, aga võivad kasvada isegi 15 m kõrguseni. Puitu kasutatakse nikerdus- ja treimistööks. Tehakse õngeritvu, käepidemeid jne (Sibul, 2009).

Harilik toomingas (BIRD CHERRY, ЧЕРЕМУХА, TUUM) Kuni 15 m kõrgune puu. Tugevalõhnaline. Puitu kasutatakse mööbli ja kattevineeri tegemisel. Tehakse ka muusikariistu ning kasutatakse väiksemate tarbeesemete tootmiseks jne (Sibul, 2009).

Harilik haab (ASPEN, ОСИНА НААВ) Kasvab 30-40 m kõrguseks. Lehed on 3-5 cm pikad. Puitu kasutatakse tuletikkude, pliiatsite ja katuseliistude tegemiseks (Sibul, 2009).

Harilik pärn (LINDER, ЛИПА, LÕHMUS) Kõrgus 30-35 m. Võib elada kuni 600 aasta vanuseks. Puitu kasutatakse tuletikkude ja pliiatsite valmistamiseks, samuti vineeritööstuses, tislertöödel jne (Sibul, 2009).

Harilik mänd (PINE, СОСНА ПЕТА́И) kõrgus ulatub 50 meetrini. Vanus küünib kuni 500 aastani. Valminud käbi on umbes 3-7 cm pikkune. Okkad püsivad puul 3-4 aastat (Sibul, 2009).

Harilik vaher (MAPLE, КЛІ́Н, ВАХТРА) Eluiga 150-200 aastat. Talub kuni -40° C külma. Lehtede sügisvärvus on kollane ja punane. Viljakandvus algab 20-30- aastaselt (Sibul, 2009).

Kokkuvõte

Töö käigus õppisin tundma erinevaid puuliike ning puidust erinevaid lõikeid tegema. Võõrkeelseid nimesid ma pähe ei õppinud, sest see võtaks liiga palju aega. Õppisin ka veel, et puidust erinevaid lõikeid tehes tuleb väga ettevaatlik olla, sest kui olla hooletu, võib juhtuda tööõnnetus. Sain teada, et puu lehed on äratundmisel väga tähtsad, eriti kui puid hästi ei tunne. Tegelikult oli see stendi valmistamine palju huvitavam, kui esmapilgul tundus.

Tahaksin tänada Paavo Rüütli, Alar Voometsa, Veera Ljubenkot ja Kersti Leiti, kes mind minu töös aitasid.

Kasutatud materjalid

Sibul, I. (2009). Väike puidualbum. Tartu: Eesti Metsaselts.

Rüütli, P. (2022). Nimede kopeerimine plaadile [Foto]. Erakogu (22.03.2022).

Rüütli, P. (2022). Nimede põletamine plaadile [Foto]. Erakogu (22.03.2022).

Rüütli, P. (2020). Sarapuu lõikamine [Foto]. Erakogu (11.04.2022).

Rüütli, P. (2022). Valmis stend [Foto]. Erakogu (11.04.2022)